

Norges første kvinnelige statsminister: Gro Harlem Brundtland forteller

Ei lita jente og en liten gutt diskuterer hva de skal bli, når de «blir store». – Når jeg blir stor vil jeg bli statsminister..., sier gutten. – Det går vel ikke an, du er jo gutt ... Den lille dialogen fant sted en gang midt på 1990-tallet. Den gangen mange jenter mente statsminister var en utenkelig jobb for en mann.

Miljøvernminister Gro Harlem Brundtland besøker Odda Smelteverk., Foto: Ukjent, Eier: Kraftmuseet - Norsk vasskraft- og industristadmuseum.

Uten kvinnekampen og kvinnebevegelsen ville vi ikke hatt vår første kvinnelige statsminister i det tjuende århundre!

Det sier hun som var den første kvinnelige statsminister, Gro Harlem Brundtland, i et intervju med Kilden i 2003. Da var hun leder av Verdens Helseorganisasjon (WHO).

Gro Harlem Brundtland er legen som ble statsråd i miljøverndepartementet i 1974, for seinere i å bli statsminister i 1981. Hun var i perioden 1981-1996 statsminister i til sammen ti år.

“

«Jeg så utdanning, jobbmuligheter og muligheter for å kombinere arbeid og familie som sentrale spørsmål. Også seksualopplysning, familieplanlegging og den endelige retten for kvinnen selv til å fatte beslutningen i forhold til abort, var sentrale for meg.»

Hva var bakgrunnen for hennes engasjement?

– Fra jeg var lita jente, så jeg den ulike behandlingen av gutter og jenter, kvinner og menn, som gal og urettferding. Jeg var for rettferdighet, og det fulgte med som drivkraft i ungdoms- og voksne år, forteller hun.

– Jeg så utdanning, jobbmuligheter og muligheter for å kombinere arbeid og familie som sentrale spørsmål. Også seksualopplysning, familieplanlegging og den endelige retten for kvinnen selv til å fatte beslutningen i forhold til abort, var sentrale for meg.

Gro Harlem Brundtland og den svenske statsministeren Olof Palme. Foto: Kraftmuseet - Norsk vasskraft- og industristadmuseum

Abortkamp

Gro Harlem Brundtland deltok aktivt i debatten om selvbestemt abort. Hun hadde erfaringer fra arbeidet som lege, blant annet fra å sitte i abortnemnd. Disse brukte hun for å skape politisk endring.

“

«Uten kvinnekampen og kvinnebevegelsen ville vi ikke hatt vår første kvinnelige statsminister i det tjuende århundre!»

I biografien *Mitt liv 1939-1986* (Gyldendal 1997) skriver Gro Harlem Brundtland:

«Vi som satt i nemda, to leger - var i virkeligheten en domstol. Vi avgjorde kvinnens og familiens sak. Jeg opplevde flere saker der min legekollega, gynekologen og overlegen på avdelingen sa nei. Det førte til ankesak etter det regelverket som gjaldt. I flere av tilfellene støttet ankenemda mitt syn. Etter et par år hadde jeg ikke gitt noen avslag. Jeg hadde ikke møtt noen konkret

situasjon som gjorde at det føltes riktig å si til den det gjaldt: Du tar feil. Du må bære barnet fram, mot din og dine nærmestes overbevisning. Vi vet bedre.»

– Disse sakene i arbeidet med likestillingen var viktige på 70- og 80-tallet, sammen med barnehagesaken og selvfølgelig høyere representasjon av kvinner i politiske verv. Fremgangen på disse områdene har hatt betydning i landet vårt, sier Gro til Kilden.

«Bli kvitt a'»

Å gjøre seg usårbar

I kapitlet «Bli kvitt a'» i selvbiografien *Mitt liv 1939-1986* (1997), skriver Gro Harlem Brundtland:

«Min personlige løsning var å gjøre meg mest mulig usårbar. Bare slik kunne jeg leve med det. Bare slik kunne jeg skyve det fra meg. Bare slik kunne jeg stå på og gjøre den jobben jeg mente det var mitt ansvar å gjøre.»

– *Hvordan opplevde du det politiske miljøet i Norge da du gikk på som landets første kvinnelige statsminister: Møtte du sanksjoner fordi du var kvinne, i partiet og i omverdenen?*

– Å bryte barrierer har alltid omkostninger. Det var spennende, inspirerende - men tøft. Åpen, og særlig kamuflert - motstand mot at kvinner kunne lede var tydelig å registrere. «Kjeftekjerringa fra Bygdøy» og «Bli kvitt a'» var eksempler. Det tok mange år før disse fenomenene ikke lenger spilte så stor rolle.

– *Hvilken betydning har kvinnekampen og kvinnebevegelsen hatt for deg?*

– Uten kvinnekampen og kvinnebevegelsen ville vi ikke hatt vår første kvinnelige statsminister i det tjuende århundre!

– *Hvilken betydning tror du at du har hatt for kvinnebevegelsen og for likestilling i Norge?*

– At et slikt gjennombrudd skjedde var en stor inspirasjon tror jeg, både for eldre og yngre kvinner - og for alle jenter.

– *Er det fremdeles behov for kvinnekamp?*

– Ja, uten fortsatt bevisstgjøring av kvinner er det lett å miste terreng - og ikke oppnå ny fremgang.

- *Hva er de fremste utfordringene i dag?*
- Utfordringene er nå mer i arbeidslivet enn i den politiske sfæren.

Se også

- [Kvinner i politikken på 1960- og 70-tallet: Torild Skard forteller](#)
- [Kvinnerepresentasjon i politikken](#)
- [Likestillingsloven 1978](#)
- [Kvinner inntog i norsk politikk: Kvinnemakt og likestillingspolitikk 1970–1990](#)
- [Den nye kvinnebevegelsen i 1970-årene](#)

ABORTKAMPEN

1970-TALLETS KVINNEKAMP

KVINNER I POLITIKKEN

KVINNELIGE PIONERER

Av Beret Bråten, 2003

Last ned ⬇ | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 22. oktober 2026, kl. 23.21 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.